

1. VARĀH. BRH. S. 54, 39. 55, 25. KATHĀS. 37, 91. 39, 131. BUĀG. P. 5, 16, 21. कृत्तुं SUÇA. 2, 248, 13. 261, 3. Verkürzt aus metrischen Rücksichten: मुधामृत्तिकलेपन MBH. 5, 7477 (BENF. Chr. 87, 3 fälschlich मृत्तिका gedr.). Am Ende eines adj. comp.: अयास्तमृत्तिक KATHĀS. 37, 88. Nach dem Schol. zu H. 1036 und nach RĀGĀN. im ÇKDra. bezeichnet मृत्तिका auch eine best. wohlriechende Erdart. — Vgl. धवल°, नील°, पाण्डुमृत्तिक, पूति°, मार्त्तिक.

मृत्तिकावती (von मृत्तिका) f. N. pr. einer Stadt MBH. 3, 15245. HARIV. 1983. VP. 424. — Vgl. मार्त्तिकावत.

मृत्यव s. मृत्यव.

मृत्यात्र (मृद् + पात्र) n. Thongefäß KĀTH. 31, 2.

मृत्पिण्ड (मृद् + पि°) m. Lehmkloss ÇAT. Br. 6, 4, 2, 1. 5, 2, 1. 14, 1, 2, 8. KĀTJ. ÇA. 16, 2, 2. KHĀND. UP. 6, 1, 4. SUÇA. 1, 376, 8. Spr. 2245. यथा मृत्पिण्डतः कर्ता कुरुते यद्यदिच्छति 2318.

मृत्फली (von मृद् + फल) f. *Costus speciosus* oder *arabicus* HĀR. 153. Der nom. °फली kann auch auf °फलिन m. zurückgehen.

मृत्यव m. Töpfer MAITRAJ. 2, 6, 3, 3. Ohne Zweifel fehlerhaft für मृत्यच (मृद् + पच). wie WEBER vermuthet.

मृत्यु (von 1. मर्) UNĀDIS. 3, 21. m. (nach AK. auch f.; s. u. 2 am Ende) 1) Tod NAIGH. 5, 5. NIR. 11, 6. AK. 2, 8, 2, 85. TRĪK. 2, 8, 60. H. 323. HALĀJ. 3, 6, 5, 83. MED. j. 43. RV. 7, 59, 12. देवेभ्यः कमवणीत मृत्युम् 10, 13, 4. परं मृत्यो अन् परेहि पन्थाम् 18, 1, 2. अति मृत्युमेति VS. 24, 37. न मृत्यवे ऽवं तस्ये कदा चन RV. 10, 48, 5. 60, 5. मृत्योर्बिभेन्मृत्युसंयुत इव क्षयं लोकः TS. 1, 5, 9, 4. TBR. 1, 5, 9, 6. AIT. Br. 3, 8. सर्वान्पाशान्सर्वान्स्थायाम्मृत्योर्तिसमुद्य 14. ÇAT. Br. 2, 3, 2, 9, 10. मृत्यवे क्षेत्रं नयति 3, 8, 2, 10. पाप्मा 8, 4, 2, 1. 2, 1, 4, 2. आत्मानं मृत्यो स्पृष्टामृतं कुरुते 12, 9, 2, 7. 10, 1, 2, 1. 4, 2, 3. 5, 2, 4. मृत्युनेवेदमावृतामासीदशनायया 6, 5, 1. 14, 6, 2, 5. मिथो भिन्दाना उपयन्तु मृत्युम् ÅÇV. GRH. 3, 10, 11. यद्यन्येन मृत्युना भ्रियते PANĀAV. Br. 21, 14, 9. KAUC. 15, 74. Feuer ist Tod ÇAT. Br. 2, 2, 4, 7. 14, 6, 2, 10. TS. 5, 4, 2, 4. मृत्युना स विप्रुद्यति M. 11, 103. 12, 80. MBH. 1, 7639. मृत्युमृच्छति 3, 2166. नाकाले विक्रितो मृत्युर्मर्त्यानाम् 2368. 12241. 12, 4270. SUÇA. 1, 3, 20. 4, 11. 72, 9. 89, 21. व्याधितो मृत्युमृच्छति 110, 20. RAGH. 12, 13. यत्रास्ति विषसंसर्गो ऽमृतं तदपि मृत्यवे Spr. 104. 3173. ज्ञातस्य मृत्युर्नियतो ध्रुवं जन्म मृतस्य च 961. 4385. 4742. 5041. VARĀH. BRH. S. 8, 35 (°कर). 36, 4. °शान्ति KATHĀS. 41, 13. WEBER, RĀMAT. UP. 333. °काले Spr. 3027. प्रत्यासन्न° adj. PANĀAV. 10, 9. अन्नल° durch Feuer verursachter Tod VARĀH. BRH. S. 89, 3. शन्नल° 53, 102. जलल° adj. im Wasser seinen Tod findend 68, 9. स्त्री° adj. durch sein Weib den Tod findend 61. pl. RV. 10, 117, 1. ÇAT. Br. 5, 4, 2, 1. 13, 3, 5, 1. 2. es giebt 101 Arten des Todes, hundert durch Krankheit und Zufall अपमृत्यु Schol. zu KĀTJ. ÇA. 113, 1), eine natürliche und gewünschte durch Alter (जरा; vgl. ÇAT. Br. 12, 4, 2, 1). ते कृपात ज्ञरसमायुस्मि शतमन्यान्परि वृषाक्तु मृत्युन् AV. 1, 30, 3. ये मृत्यव एकशतम् 8, 2, 27. तुभ्यमेव ज्ञरिमन्वर्धतामयं मेमममे मृत्यवो किंसिषुः शतं ये 2, 28, 1. 3, 11, 5. 11, 6, 16. KAUC. 97. एकात्तरं मृत्युशतमथर्वापाः प्रचक्षते । तत्रैकः कालसंज्ञस्तु शेषास्त्वगतवः स्मृताः SUÇA. 1, 122, 10. दोषागतुजमृत्यवः 12. एते प्रयत्नतो रक्ष्याः स्कन्धावारस्य मृत्यवः KĀM. NĪTIS. 16, 39. — 2) persönlich gefasst: Rachen des Todes, des Todesgottes ÇĀNKH. Br. 14, 2.

V. Theil.

R. 5, 1, 29. Vid. 256. — मृत्योर्वा गृहमेतत् Spr. 4744. गृहीत इव केशेषु मृत्युना धर्ममाचरेत् 32. यस्य प्रसादे यथा श्रीर्विज्ञयश्च पराक्रमे । मृत्युश्च वसति क्रोधे सर्वतेजोमयो हि सः ॥ 2438. मृत्युः शरीरगोप्तारम् — कस्त्यतः 4743. तस्मै यमाय नमो अस्तु मृत्यवे RV. 10, 165, 4. KĀTH. 13, 2. Jama und Mṛtju ÇĀNKH. ÇA. 6, 3, 2. ÇAT. Br. 14, 4, 2, 23. BUĀG. P. 2, 6, 8. कृतात्कालमृत्युकिंकरवर्णन Verz. d. B. H. 143, 8. fg. = यम H. 184. MED. = देव VIÇVA bei UĠGVAL. zu UNĀDIS. 3, 21. Genealogie des Mṛtju KAUC. 135. WEBER, Omina 408. मृत्युं मरणधर्मणा योजयेयं हृषान्वितः R. 3, 29, 18. (ज्ञप्राक्) मृत्युर्देवः परश्चधम् MBH. 1, 8267. उद्यतदृष्ट 8, 2414. Spr. 2246. °दृष्ट R. 5, 78, 13. KATHĀS. 72, 337. fg. °देवत WEBER, GĠOT. 35. सर्वमृत्यु, मृत्यु und मृत्युनिवर्तक Beiw. Vishṇu's PANĀAV. 4, 3, 71. ein Sohn des Adharma von der Nirṛti MBH. 1, 2619. Brahman's VP. 50, N. der MĀjĀ 56. MĀRK. P. 50, 30. fg. Kali's BUĀG. P. in VP. 36, N. 14. ज्ञातो मृत्युसुतायो वै मुनीधायो प्रज्ञापतिः HARIV. 293. VP. bei MUIR. ST. 1, 62. Mṛtju Prādhvaṃsana ÇAT. Br. 14, 5, 2, 22, 7, 2, 28. Sāmparājāna Ind. St. 3, 459. Lehrer 4, 374. Vjāsa im 6ten Dvāpara VP. 272. Verz. d. Oxf. H. 52, a, 36. 80, a, 11. unter den 11 Rudra VP. 121, N. 17. Ausnahmsweise f. MBH. 7, 2074. fgg. 12, 9182. 9185. Vgl. मृत्युकन्या. — 3) N. eines Ekāha (neben Antaka) ÇĀNKH. ÇA. 14, 22, 4. — 4) Bez. des 8ten astrologischen Hauses VARĀH. BRH. S. 104, 22. BRH. 6, 5, 9, 3. 7. °गृक् 28, 1. LAGHŪ. 1, 18 in Ind. St. 2, 281. Verz. d. Oxf. H. 330, b, 8. fg. N. des 17ten astrologischen Joga As. Res. 9, 366. Verz. d. Oxf. H. 86, a, 42. 97, b, 27. — 5) der Liebesgott (vgl. मार) H. c. 77. — 6) मृत्योर्करः und मृत्योर्विकर्षाभासे Namen von Sāman Ind. St. 3, 229, b. — Vgl. अ्र°, अ्रप°, पुनर्मृत्यु, मरुा°, विष°, मार्त्यव.

मृत्युक (von मृत्यु) am Ende eines adj. comp.: स्वच्छन्द° den Tod in seiner Gewalt habend MBH. 2, 1347; vgl. क्रन्दमृत्यु 12, 1820. BUĀG. P. 1, 9, 29.

मृत्युकन्या (मृ° + क°) f. die Todesgöttin (vgl. मृत्यु 2 am Ende) Verz. d. Oxf. H. 22, a, 37. ब्रह्मणो ऽत्ते मृत्युकन्या प्रनष्टा जलबिन्दुवत् । संकृत्री सर्वलोकानो ब्रह्मादीनो नराधिप ॥ BRAHMAVAIV. P., PRAKṚTIK. 51 im ÇKDra. u. मृत्युञ्जय.

मृत्युञ्जित (मृ° + जित्) m. Besteger des Todes, N. pr. eines Autors und Titel des von ihm verfassten Werkes HALL 197. °जिद्रुद्राक ebend. Amṛteça 198.

मृत्युञ्जय (मृत्युम्, acc. von मृत्यु + जय) 1) adj. den Tod überwindend; in Verbindung mit मन्त्र oder mit Ergänzung desselben Bez. des Verses RV. 7, 59, 12. UPAL. S. 56. Verz. d. B. H. No. 1287. fgg. Verz. d. Oxf. H. 44, b, 22. 45, a, 30. 75, b, 31. ज्ञान PANĀAV. 2, 21. 3, 82. — 2) m. Bein. ÇIVA's AK. 1, 1, 2, 27. H. 196. PRAŚĀNĠĀBH. 15, b. Verz. d. Oxf. H. 89, b, 35. 96, b, 7. 253, a, 17. PANĀAV. 1, 1, 45. 3, 89. 13, 26. 2, 2, 22. — 3) m. N. pr. eines Autors HALL 197. — Vgl. मरुा° und मार्त्युञ्जय.

मृत्युञ्जयतीर्थ (मृ° + तीर्थ) n. N. pr. eines Tirtha Verz. d. Oxf. H. 77, b, 24. मृत्युतीर्थ (मृ° + तीर्थ) n. N. pr. eines Tirtha Verz. d. Oxf. H. 73, b, 18. मृत्युतूर्ण (मृ° + तूर्ण) n. eine bei Leichenbegängnissen gerührte Trommel RĀGĀ-TAN. 3, 400.

मृत्युदूत (मृ° + दूत) m. Todesbots AV. 8, 8, 11.

मृत्युद्वार (मृ° + द्वार) n. das zum Tode führende Thor: अयावृत् R. 3, 43, 40. 4, 5, 22. HIR. 31, 22.